

9. Леви-Строс К. Печальные тропики / Клод Леви-Строс ; пер. с фр. Г. А. Матвеевой; науч. консультант и авт. предисл. Л. А. Файнберг. – М. : Мысль, 1984. – 220 с.
10. Лобок А. М. Антропология мифа / А. М. Лобок. – Екатеринбург : Банк культурной информации, 1997. – 688 с.
11. Мельникова Л. А. Исторические корни татуировок / Л. А. Мельникова // Проблема повышения качества подготовки дизайнеров: материалы конференции. – Владивосток : Изд-во ВГУЭС, 2010. С. 135 – 140.
12. Пирожков В. Ф. Законы приступного мира молодежи (Криминальная субкультура) / В. Ф. Пирожков. ИПП Приз, Тверь, 1994. – 320 с.
13. Польская Н. А. Акты самоповреждения в ритуальных практиках / Н. А. Польская // Известия Саратовского университета. Сер. Философия. Психология. Педагогика Т. 11, вып. 3. 2011. – С. 88 – 91
14. Старцев А. Ф. Материальная культура удэгейцев (вторая половина XIX–XX вв.) – Владивосток: ДВО РАН, 1996. – 156 с.
15. Теория и практика глубинной психокоррекции: Седьмая Авторская школа академика Т. С. Яценко / сост. В. П. Андрущенко, А. В. Глузман – К. : Изд-во НПУ имени М. П. Драгоманова, 2013. – 295 с. : ил. Библиогр. : С. 56 – 63.
16. Фрейд З. Тотем и табу / З. Фрейд. пер. с нем. М. В. Вульфа. – СПб. : Издательский дом Азбука-классика, 2008. – 256 с.
17. Шнырева О. А. Татуировка как социальное письмо / О. А. Шнырев // Вестник Удмуртского университета Выпуск 1. 2009. – С. 103 – 105.
18. Яценко Т. С. До проблеми пізнання індивідуальної неповторності архетипної символіки / Т. С. Яценко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова, Серія № 12. Психологічні науки: зб. наук. пр. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – № 33 (57). – С. 15 – 27.
19. Jeffreys S. Body Art and Social Status: Cutting, Tatting and Piercing from a Feminist Perspective // Feminism and Psychology. 2000. Vol. 10, iss. 4. P. 409 – 430.

© 2014

Н. М. Богданова (м. Ялта)

ОСОБИСТІСНІ ЗМІНИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ-ПРАКТИКІВ ПРИ ЇХ НЕОДНОРАЗОВОМУ ПРОХОДЖЕННІ ГРУП АСПП

Дослідження психіки потребує якісно нового підходу, який надав би змогу пізнавати її внутрішню суперечливість у поєднанні з реалізацією психокорекційних завдань. Корекція індивідуальних якостей майбутніх психологів-практиків передбачає урахування особливостей глибинно-психологічних феноменів. Предметом дослідження глибинної психології є цілісне пізнання психіки в її свідомих та несвідомих виявах, що поєднує теорію та практику у ракурсі практичної психології. Цілісне пізнання психіки передбачає об'єктивування неусвідомлюваних тенденцій психіки, які детермінують поведінку людини.

У психологічній науці приділяється недостатньо уваги вивченню динамічного аспекту психіки, у зв'язку з нівелюванням орієнтації на розуміння цілісної організації психіки в єдності свідомої та несвідомої сфер. Тому набуває актуальності пізнання феноменів динамічності особистісних змін майбутніх психологів-практиків, що знаходять науково-практичне відображення у глибинній психології як головні характеристики функціонування психічного у взаємозв'язках свідомого й несвідомого аспектів.

Зупинімося на дослідженнях, які дають можливість прояснити сутність динамічних феноменів. Термін «динаміка» вперше застосований в 1918 р. американським психологом Р. Вудвортсом для позначення нового напрямку в психології, що виник під впливом концепції В. Джемса. Динаміка як складний процес, що впливає з внутрішньої активності організму і визначається його потребою, яка робить організм чутливим до одних подразників і байдужим до інших висвітлюється у працях Р. Вудвортса, Т. Мура, Дж. Мак-Карді. Надалі термін «динаміка» став вживатися в широкому сенсі для позначення різноманітних психологічних концепцій, які приділяють увагу динамічним аспектам психіки - спонукальним мотивам, потягам, інтересам, конфліктам особистості. Поведінка людини трактується при

цьому як результат дії інтрапсихічних сил, прагнень, які розуміються як несвідомі потяги (З. Фрейд, К. Юнг, А. Адлер, К. Хорні та ін.), інстинкти (К. Лоренц), цільові дії (У. Мак-Дугалл), сили поля (К. Левін) та ін. У словнику іншомовних слів «динаміка» (від грец. «*dynamikos*» - відносний до сили, сила, силовий) – визначається як стан руху, хід розвитку, зміна якогось явища під впливом діючих на нього факторів [5, с. 230]. У довіднику з психоаналізу термін «динаміка, динамічний» використовується для підкреслення специфіки дослідження і розуміння динаміки розвитку психічних процесів, виникнення внутрішньопсихічних конфліктів і невротичних захворювань [3, с. 47]. Динамічний підхід до дослідження людської психіки сприймається дослідниками в якості відмінної риси психоаналізу, як динамічної психології, від статичної психології, в якій увага приділяється класифікації різних властивостей, якостей і станів стійких, фіксованих і незмінних складових психічної організації людини [3, с. 49]. Психоаналіз орієнтований на розкриття динаміки несвідомого, який передбачає перехід психічних процесів з однієї системи в іншу і структурні зміни у психіці, що супроводжуються внутрішньоособистісними конфліктами, активізацією захисних механізмів, що сприяють вирішенню цих конфліктів.

У дослідницькій та терапевтичній діяльності З. Фрейд керувався динамічним розумінням функціонування людської психіки. У першій фундаментальній праці «Тлумачення сновидінь» він спробував розглядати роботу сновидінь і розкрити природу людських бажань через рушійні сили психічного апарату і «психічного руху», що породжують спогади, бажання, фантазії [7, с. 316]. У роботі «Про психоаналіз» З. Фрейд підкреслив дослідження процесів витіснення, опору, патогенних конфліктів, захисних пристосувань: «Ми виводимо розщеплення психіки не з вродженої недостатності синтезу з боку душевного апарату, але пояснюємо це розщеплення динамічно, як конфлікт суперечить душевним силам; в розщепленні ми бачимо результат активних прагнень двох психічних угруповань один проти одного» [6, с. 162]. З. Фрейд підкреслював, що до поняття несвідомого він прийшов шляхом обробки досвіду, в якому важливу роль грає «психічна динаміка». І саме врахування цієї динаміки дозволили йому в несвідомому відкрити ті пласти, які раніше не сприймалися дослідниками «в дескриптивному сенсі є два види несвідомого, а в динамічному - тільки один, тобто витіснене несвідоме» [8, с. 21].

Термін «динамізм» використовувався Г. С. Салліваном для характеристики адаптаційних здібностей людини, що виявляються в ранньому дитинстві і що зберігають свою дієвість протягом усього його життя. У розумінні Г. С. Саллівана динамізм – це відносно стійка модель трансформації енергії, що характеризує організм як живу істоту. У вузькому сенсі - це модель трансформації енергії, що характеризує міжособистісні відносини - функціональна взаємодія людей і персоніфікацій, знаки і символи, які визначають існування людини [5, с. 233].

Г. С. Салліван розрізняв два типи динамізмів: перший, що відноситься до періодичних напружень і виявляється в інтеграційних, роз'єднують, ізолюючих тенденціях (бажання, страх, система зниження тривоги, тобто динамізм самості); другий, пов'язаний з процесами трансформації енергії, характерними для конкретної зони взаємодії (оральний, анальний динамізм та ін.) Динамізм бажання є найбільш виразний з усіх динамізмів, який є моделлю кожного з них. З точки зору Г. С. Саллівана, динамізм бажання як система інтегративних тенденцій включає в себе переживання, пов'язані з присутністю тривоги, що може супроводжуватися тривалою дезорієнтацією в навколишньому світі і шкодою для самооцінки. Систематизовані в рамках динамізму бажання інтегративні тенденції формуються протягом різних стадій розвитку і піддаються впливу переживань, змін і дезінтеграції, метою яких є уникнення тривоги або корекція в умовах дисоціації. У кінцевому рахунку динамізм бажання - це певна система інтегративних тенденцій, часто пов'язаних з гостро пережитою, і тривалою дезорієнтацією в середовищі. Отже, «для тих, хто страждає особистісними розладами, динамізм бажання являє собою систему інтеграційних тенденцій, здатних забезпечити канал для несвідомого і неусвідомлюваного задоволення багатьох пригнічених інтегративних імпульсів, які не мають безпосереднього відношення до бажання» [5, с. 234].

Динаміка особистісних змін учасників групової психокорекції в ракурсі АСПП передбачає цілісний підхід пізнання психіки суб'єкта в єдності суперечливих тенденцій свідомої та несвідомої сфер, а також реалізацію феноменологічного підходу до пізнання психіки суб'єкта. Динаміка психокорекційних змін в одного і того учасника АСПП відбувається завдяки переорієнтації психічної енергії з деструктивних каналів у конструктивному напрямі, який допомагає респондентові привести у відповідність засоби взаємодії з довколишнім світом із його намірами, бажаннями. Метод АСПП допомагає встановити

взаємозв'язки між свідомими й несвідомими аспектами психіки, виявити невідповідність між цілями та бажаннями, які застосовує суб'єкт для їх досягнення. Динаміка психокорекційних змін впродовж багаторазового проходження груп АСПП полягає у з'ясуванні причин труднощів спілкування, породжуваних несвідомими аспектами психіки суб'єкта. Таким чином, через пізнання свідомих та несвідомих аспектів психіки при багаторазовому проходженні групи АСПП відбувається саморефлексія та розширення самоусвідомлення суб'єкта, що й сприяє індивідуально-особистісним змінам суб'єкта.

Проблема особистісних змін відображена в наукових дослідженнях із психології розвитку Ю. О. Александровського, Б. Г. Ананьєва, Ф. Б. Березіна, Н. Ф. Каліної, С. Д. Максименка, С. Л. Рубінштейна, Р. Лазаруса, Т. С. Яценко та інших [1, 6, 9]. У форматі психології особистості проблему особистісних змін розглядали А. Адлер, А. Маслоу, К. Роджерс, Б. Ф. Скіннер, В. Франкл, З. Фрейд, Г. Хартманн, К. Хорні та інші [2, 4]. У ракурсі соціальної психології проблему особистісних змін проаналізували Г. М. Андрєєва, А. Фернхем, Л. Філіпс та інші [7, 10]. Однак малодослідженим залишилося питання особистісних змін суб'єкта глибинного пізнання в аспекті цілісного пізнання психіки.

Особистісні зміни суб'єкта мають глибинно-психологічне підґрунтя та потребують систематичного і тривалого дослідження. Метод активного соціально-психологічного пізнання, розроблений академіком НАПН України Т. С. Яценко, передбачає цілісне включення суб'єкта в психокорекційний процес, що відкриває можливості пізнання системної організації психіки суб'єкта, розкриття функціональних особливостей несвідомої сфери в її взаємозв'язках із свідомою сферою. Основи використання методу АСПП в глибинній психокорекції психіки закладені Т. С. Яценко, яка об'єктивувала механізми особистісної та групової динаміки в процесі глибинної психокорекції. Прикладні аспекти методу АСПП висвітлені в працях послідовників наукової школи Т. С. Яценко, що вивчали проблему глибинної психокорекції: С. М. Аврамченко, Т. І. Білухи, Т. В. Богдан, Л. Л. Бондаревської, І. В. Євтушенко, І. В. Калашник, О. В. Педченко, С. Ш. Раджабової, О. О. Святки, О. Г. Стасько, Л. Г. Туз, О. М. Усатенко та ін. Характер психокорекційної роботи сприяє самопізнанню, самоусвідомленню суб'єкта при відсутності готових, алгоритмізованих технік при орієнтації на неповторність феномену психічного кожної людини. Феномен психічного у професійній підготовці фахівців передбачає адекватну саморефлексію та відповідне самоусвідомлення, що каталізує особистісні зміни суб'єкта глибинного пізнання.

У контексті практичної психології категорія саморефлексії з позиції особистісних змін майбутніх психологів-практиків є значущою у організації взаємостосунків у психокорекційній групі. В психокорекційній групі переважає діалогічна форма взаємодії, що актуалізує саморефлексію [10]. Саме здатність суб'єкта до саморефлексії є однією з основних передумов успішності психокорекційного процесу. Від самого початку виключається оцінка як організаційний чинник групової взаємодії в АСПП – заохочуються безоцінні судження. У психокорекційній групі важливо створити психологічно-захищену атмосферу, забезпечити реалізацію таких організаційних принципів, які б упереджували виникнення в учасників ситуативних захистів. Цьому сприяють і принципи: довіра, взаємопідтримка, безоцінність, конфіденційність, рівність позицій усіх учасників тощо. Психологічна безпека, яка необхідна для глибинного самопізнання, створюється саме завдяки цим принципам [9, 10, 11]. Особистісно зорієнтована групова психокорекція створює умови для розвитку соціально-перцептивного інтелекту та рефлексивних знань особистості згідно з вимогами зворотного зв'язку та вільного вираження емоцій, відкриває перспективи самовдосконалення суб'єкта в діагностико-корекційній ситуації, що має вияв в оптимізації стосунків в інтимній та службовій сферах. Саморефлексія дає змогу суб'єктові перетворити себе на об'єкт дослідження, бути в ситуації і над ситуацією, що сприяє його особистісним змінам майбутніх психологів-практиків при їх неодноразовому проходженні груп АСПП.

Психокорекційний процес має певну динаміку, певні стадії розвитку. Групова динаміка виявляється у процесі інтеграції групи, а також у проходженні нею звичайних фаз розвитку, з метою зміни чинників детермінації механізмів позитивної дезінтеграції і вторинної інтеграції у переході від зовнішніх до внутрішніх. Поняття «дезінтеграція» і «інтеграція» відносять як до групового, так і до особистісного аспекту, хоч їх функціональне навантаження різні. Наявність дезінтеграційних взаємин у групі на початкових етапах її розвитку замінюється груповою інтеграцією на наступних етапах. Позитивна дезінтеграція і вторинна інтеграція у груповому навчанні спілкуванню детермінуються такими суб'єктивними чинниками, які відіграють роль не тільки у груповому навчанні, але й у життєвих умовах, – самоусвідомлення, самозіміна, переживання значущих подій, готовність до прийняття іншої людини,

бажання змінитися, ідентифікація, катарсис, модифікація форм поведінки, саморозкриття, оволодіння навичками міжособистісного спілкування тощо.

У розвитку групи АСПП виділяють наступні три стадії: початкова, робоча та завершальна [10]. Початкова стадія характеризується високим рівнем ситуативного напруження, у учасників виникають певні труднощі, пов'язані із самопізнанням у психокорекційній групі. Це відбувається тому, що учасники більш зорієнтовані не на себе, а на інших, можуть мовчати через острах знецінення групою. Саме в процесі АСПП учасники звільняються від особистісних проблем та відкривають перспективи адекватного самопізнання, до якого вони не були призвичаєні у сім'ї.

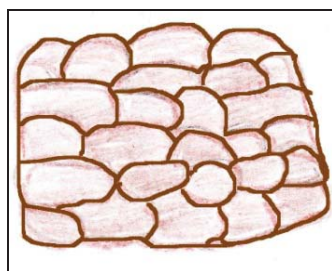
На початковій стадії превалює дезінтеграція, яка зачіпає в основному емоційну сферу. На робочій стадії – вже глобальна, багаторівнева, позитивна дезінтеграція, яка виникає під впливом самоаналізу і самопізнання. На робочій стадії розвитку групи в учасників групи підвищується чутливість (сензитивність), вони починають аналізувати самих себе та інших, відбувається переоцінка цінностей та переорієнтація установок. У процесі групової діяльності певні звички, сталі тенденції, форми мислення та дії не знаходять схвалення, підтвердження. Це приводить до певних змін, появи та укріпленню бажання розвивати себе на більш прогресивному, високому рівні.

Завершальна стадія – підведення підсумків учасниками отриманих знань, перевірка своїх можливостей та виявлення труднощів, з якими суб'єкт може зустрітись під час спілкування з іншою людиною. Все це дає можливість усвідомити адекватність власної саморефлексії, розширити межі усвідомлення себе, пов'язане з відкриттям різнопланових аспектів своєї особистості.

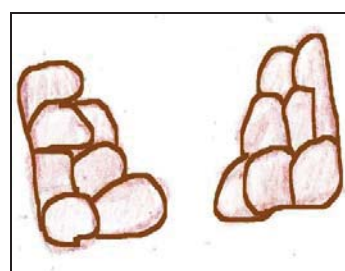
Такі умови забезпечуються у процесі глибинної корекції у групах АСПП. Вияви несвідомого пов'язані з об'єктивуванням емоційно значущих для суб'єкта переживань. Психокорекція в межах психодинамічної теорії зорієнтована на актуалізацію самозмін. Самозміни учасників АСПП відбуваються поступово, з об'єктивуванням семантики емоційних переживань, що є стимулом саморефлексії особи.

Динаміка особистісних змін учасників групи АСПП відкриває можливості пошуку адекватних способів об'єктивного пізнання детермінант несвідомого в діагностико-корекційному процесі, спираючись на інтерпретацію спонтанної, мимовільної поведінки суб'єкта. У психологічній практиці за методом АСПП застосовуються метафоричні діагностико-корекційні прийоми [11]. Розкриття специфіки і ролі метафори, яку вчені тлумачать як спосіб опосередкованого і образного вираження змісту, дозволяє розширити концептуальні основи і виробити нові прийоми, які б сприяли глибинно-психологічному пізнанню психіки суб'єкта. В процесі АСПП, яке є цілісною системою психокорекційного впливу на особистість, метафора є ефективним засобом пізнання несвідомої сфери психіки. Вона відкриває учасникам можливості вираження змісту несвідомого, має емотивний характер і є суб'єктивно значущим для людини. Це відбувається завдяки наближенню специфіки метафори до функціональних глибинно-психологічних особливостей несвідомої сфери [9]. Перебуваючи в гармонії зі свідомим початком людини, метафора стає інструментом вираження динаміки несвідомого змісту суб'єкта, зберігаючи при цьому відсутність конкретики: вона дозволяє об'єктивувати внутрішні механізми, що зумовлюють суб'єктивний зміст сприйняття. Таким чином, метафора дає можливість виявити динаміку особистісних змін учасників через прояснення характеру взаємозв'язків між окремими елементами спонтанного поведінкового матеріалу суб'єкта в психокорекційному процесі. Вона сприяє виявленню в учасників тенденцій до проєкції та переносу. При цьому відбувається звуження виявленого змісту, зосередження уваги на істотних характеристиках психіки як того, хто виробляє метафору, так і того, кого вона стосується [10].

Дослідимо фрагмент психокорекційної роботи динаміки самозмін з використанням метафоричних засобів за методом АСПП, за допомогою психомалюнків на тему «Я до занять АСПП», «Я після занять АСПП».

Мал. 1. «Я до занять АСПП»

Мал. 2. «Я після занять АСПП»

16_Н.: Я до занять - це стіна з каміння, замкнутість, а після - видно, що стіна розформовується від того, що стали відомі витоки певних проблем. Я почала розуміти себе, свої почуття, бажання.

П.: До занять - це перепона?

17_Н.: Так, перешкода, закритість, відчуженість. Стіна внутрішня, але можливі її зовнішні прояви. Люди це бачили, але не розуміли.

П.: Вона звалилася?

18_Н.: Вона поступово руйнується, тому що деякі витоки мені стали відомі.

П.: Внаслідок чого стіна руйнується?

19_Н.: Розуміння себе. Я стала більш впевненою в собі.

П.: Вона сама зсередини руйнується чи зовнішні фактори на неї впливають?

20_Н.: Зовнішні фактори, я не знаю, мені здається, що від нас самих усе залежить. Я бачу, де я була неправа, намагаюся виправити свої помилки.

П.: Які почуття ти відчувала в процесі руйнування каменів?

21_Н.: Різні: відчуття страху, нерозуміння, незнання. Була якась розгубленість.

П.: А зараз?

22_Н.: Тепер я розумію і приймаю те, що в мені є. Раніше це не розумілося і відчувалося. І якщо в ситуації в тебе проявляється не бажана поведінка, то ти вже знаєш, звідки це. Якщо раніше все виконувалося на автоматі, то зараз усвідомлено, а також з'явилося розуміння людей, почала рахуватися з їх думкою.

П.: Для того, щоб побудувати нове необхідно зруйнувати старе або камені будуть додаватися в міру руйнування? Перекладаючи камені з одного місця на інше, чи немає ризику, отримати знову стіну?

23_Н.: Не розібравшись у старому, не побудуєш нового. Розбираючи старе з'являється психологічна відкритість до себе, довіра до самої себе відповідно і до людей, зняття тривоги, страхів, агресивності і з'являється більша впевненість у собі.

П.: Прийняття нового досвіду?

24_Н.: Так. Я стала розуміти, що навколо мене є люди, у яких є схожі проблеми.

П.: Що для тебе було позитивним у стіні?

25_Н.: Почуття самозбереження. Я стала використовувати негативний досвід у позитивних для себе цілях. Вносити з цього корисну інформацію. Заняття допомогли мені зрозуміти мій внесок в ситуації, які я сама провокувала з батьками та близькими. Я б хотіла і далі продовжувати такі заняття для вдосконалення власних можливостей.

Аналіз фрагмента стенограми свідчить про позитивний вплив психокорекційних занять на особистість майбутніх психологів-практиків, на що вказує динаміка самозмін учасників групи. Учасники групи АСПП об'єктивують позитивні зміни в сприйнятті самого себе, розширенні усвідомлення власних почуттів і бажань (наприклад, «я почала розуміти себе, свої почуття, бажання», к-т: 16, 17, 19, 22); у відносинах з іншими людьми в аспекті прийняття та розуміння поведінки іншої людини («я почала розуміти людей, рахуватися з їх думкою», к-т: 17, 18, 22, 24). Учасники психокорекційних груп підтверджують позитивні результати пізнання, а саме: у них розвивається здатність прийняття інших людей такими, якими вони є; поглиблюється розуміння іншої людини («я знаю, що навколо мене є люди, у яких схожі проблеми», к-т: 17, 20, 21, 22, 24); з'являється впевненість у собі, вміння самостійно робити вибір («я стала більш впевненою, к-т: 16, 19, 23). У результаті неодноразового проходження психокорекційних занять в учасників спостерігається нівелювання агресивності («я стала менш агресивною», к-ти: 18, 19, 23), з'являється розуміння власного внеску в конфліктні ситуації і вміння їх нівелювати і упереджувати («я бачу, де я була неправа, намагаюся виправити свої помилки», к-ти: 17, 18, 20, 22, 23, 25), вміння стримувати свої емоції, показники внутрішнього спокою, оптимізація відносин з батьками і оточуючими людьми («змінилися відносини з батьками та близькими», к-ти: 17, 22, 23, 25).

Таким чином, в результаті спостереження за динамікою самозмін з використанням метафоричних засобів за методом АСПП відбуваються позитивні зміни, які підвищують показники психічного здоров'я суб'єкта. Останнє проявляється у зниженні агресивних тенденцій, негативних емоційних станів, конфліктності, у підвищенні рівня самоконтролю та адаптивності, розвитку здатності до аутопсихокорекції і сензитивних здібностей сприйняття інформації, важливої для розуміння себе та інших. Результати,

отримані в процесі дослідження дозволяють констатувати позитивні зміни, які відбуваються на особистісному рівні у майбутніх психологів-практиків під впливом неодноразових психокорекційних занять за методом АСПП.

Здатність до особистісних змін майбутніх психологів-практиків групової психокорекції за методом АСПП формується поступово і розвинені в різних людей неоднаково. Динаміка особистісних змін передбачає самоаналіз, контроль власної інтелектуальної роботи, дослідження людиною свого внутрішнього світу й поведінки у зв'язку з переживаннями інших людей, учасників соціальної взаємодії. Розширення самосвідомості, що забезпечується психокорекційною роботою в групах АСПП, зумовлює посилення контролю учасників над власною поведінкою, сприяє оптимізації стосунків із близькими людьми та оточенням. Розвиток соціально-перцептивного інтелекту та рефлексивних знань відкриває перспективи самовдосконалення учасників психокорекційної групи в учбовій, діагностико-корекційній ситуації, що має вияв в оптимізації стосунків в інтимній та службовій сферах.

Література:

1. Абрамова Г. С. Введение в практическую психологию. – М.: Международная педагогическая академия, 1995. – 206 с.
2. Исурин Г. Л. Механизмы психологической коррекции личности в процессе групповой психотерапии в свете концепции отношений / Г. Л. Исурин – М., 1990. – 258 с.
3. Лейбин В. М. Словарь-справочник по психоанализу / Валерий Моисеевич Лейбин. – СПб. : Питер, 2001. – 688 с. – (Серия "Золотой фонд психотерапии").
4. Психологическая энциклопедия. 2-е изд. / [под. ред. Р. Корсин, А. Ауэрбаха] – СПб. : Питер, 2006. – 1096 с.
5. Словарь иностранных слов / С. М. Локшина, Б. Ф. Корицкий. – М. : 1954. – 688 с.
6. Фрейд З. О психоанализе / Зигмунд Фрейд // Психоаналитические этюды : пер. с нем. / [сост. Д. И. Донского, В. Ф. Круглянского]. – Мн. : ООО Поппури, 2003. – С. 5–46.
7. Фрейд З. Толкование сновидений / Зигмунд Фрейд : пер. с нем. / [оформ. М. В. Драко] – Мн. : ООО Поппури, 2003. – 576 с.
8. Фрейд З. Я и Оно / Зигмунд Фрейд : пер. с нем. В. В. Полянского. – М. : МПО "МЕТТЕМ", 1990. – 56 с.
9. Яценко Т. С. Основи глибинної психокорекції: феноменологія, теорія і практика: Навч. посіб. – К. : Вища шк., 2006. – 382 с.
10. Яценко Т. С. Теорія і практика групової психокорекції: Активне соціально-психологічне навчання: навч. посібник / Тамара Семенівна Яценко. – К. : Вища шк., 2004. – 679 с.
11. Яценко Т. С. Теория и практика глубинной психокоррекции : Третья Авторская школа академика НАПН Украины Т. С. Яценко / Сост. А. В. Глузман (и др.). – Ялта : РИО КГУ, 2009. – 200 с.

© 2014

І. В.Євтушенко (м. Київ)

ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ АРХЕТИПУ В ПСИХОДИНАМІЧНІЙ ТЕОРІЇ

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку українського суспільства особливо гостро постає проблема розвитку системи психологічної служби в Україні. Для вирішення цього питання необхідним компонентом є підготовка висококваліфікованих спеціалістів з психології, оскільки основна мета психологічної служби - оптимізація діяльності та функціонування особистості. Завдання психолога – наблизитися до індивідуального неповторного змісту психіки суб'єкта, що стає можливим завдяки візуалізації змісту психічного, чому сприяють архетипи.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема пізнання психічного в його цілісності – є центральною в контексті досліджень психодинамічної теорії, що являється підструктурою практичної психології. Глибинне пізнання передбачає виявлення дезінтеграційних процесів психіки, які обумовлюють суперечливість поведінки суб'єкта. Глибинно-психологічна корекція передбачає цілісний підхід до пізнання деструкцій психіки суб'єкта, витоки яких пов'язані з несвідомою сферою. Феномен несвідомого досліджували такі вчені як А.Адлер, К.Абрагам, Ф.В.Бассін, В.Вундт, О.Ранк, А.Фрейд, З.Фрейд, К.Г.Юнг,